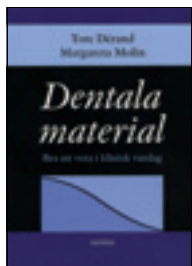

**Tore Dérand og Margareta Molin:
Dentala material. Bra att veta
i klinisk vardag**

Dette er en liten, svensk bok om odontologiske materialer. Ifølge forordet er målgruppen først og fremst tannleger, men forfatterne har også tenkt på studenter innen de odontologiske disiplinene. Boken er på ca. 190 sider med enkle tegninger og bilder, som stort sett er i svart/hvitt.

Boken tar utgangspunkt i de tekniske forholdene ved dentalmaterialene, men nevner også noe om «moderne» aspekter slik som bivirkninger og biologiske forhold. De grunnleggende fysikalske aspektene, for eksempel mekaniske egenskaper, overflatekjemi og adhesjon, er beskrevet på en tradisjonell og naturvitenskapelig måte.

Boken består av 22 kapitler som dekker de fleste materialene og fenomenene som er aktuelle ved dentalmaterialer. Tanntekniske prosedyrer og materialer er derimot lite omtalt. Restaureringsmaterialer har bred plass, og inkluderer det nyeste innen komposittområdet. Innholdet i boken er, naturlig nok, preget av forfatternes interesser. For eksempel er keramiske systemer beskrevet meget inngående. Også kjeveortopediske materialer er grundig behandlet, mens omtalen av endodontiske materialer er svært så kortfattet i forhold.

Totalt sett er boken en enkel og nøktern lærebok som med varierende grundighet og dybde går inn på de ulike materialgruppene. Boken fremstår som en klassisk materiallærebok, eller kanskje heller et avansert kompendium innen faget. Enkelte av faktaopplysningene og visse deler av presentasjonene kunne sikkert ha tjent på en kritisk gjennomgang. Det er ingen direkte litteraturreferanser i teksten, noe som er et savn, men det henvises til andre engelskspråklige lærebøker til slutt i boken.

Nils Roar Gjerdet

Stockholm: Förlagshuset Gothia; 2004.
194 sider. ISBN 91-7205-443-3.

**Palle Holmstrup, redaktør:
Odontologi 2005**

Årets blå årbok fra Munksgaard omfatter emnene spesialistutdanning, overvekt, periodontittbehandling med og uten implantat, nikkellergi, plastallergi, lokalanestetika, biopsier, bitewingsystematikk, barnpsykologi møter barnetannpleie, etsebroer, termoplastiske rotfyllingsmetoder, tyggfunksjon og ernæring hos eldre, samt pasientsentrert konsultasjon. Forfatterne er velkjente navn fra nordisk odontologi og beslektede fagområder.

Bengt Övall, Johan Friskopp, Liljan Smith Aandahl og Eeva Widström har sett på spesialistutdanningen innen den nordiske tannlegeverdenen og trukket sammenlikninger mellom de ulike landene. Det er nyttig å vite at tannleger med formell spesialistutdanning kan utøve sin spesialitet i alle nordiske land, med den forutsetning at spesialiteten finnes i det aktuelle landet. Antallet spesialiteter varierer, og artikkelen oppsummerer blant annet hensikten med spesialistutdanning.

Fedme og kampen mot den er et aktuell tema i tiden, og Göran Dahllöf og Thomas Modéer vurderer helserisikoer – innbefattet mulig oral helserisiko – relatert til overvekt. Man ser en mulig sammenheng mellom fedme og økt grad av periodontitt, og viser til Norsjøprosjektet som rapporterer en positiv korrelasjon mellom DFS og BMI (body mass index). Mest interessant er vurderingen av barn i vekst og hva overvekt kan føre til hos dem.

For de periodontiinteresserte anbefales Rutger Perssons modell for risikobedømmelse av periodontittpasienter med basis i bakgrunn, diagnose, risiko, mikrobiologi, nomenklatur, kalibrering og rutiner med tanke på å utvikle en «risikoprofil». Forfatteren mener at denne kan utvikles gjennom studier av stort pasientmateriale, der det kan tas høyde for mulig sammenheng mellom

periodontitt og andre systemiske sykdommer.

Risikofaktoren videreføres i neste artikkel av Jan Wennström som vurderer vellykketheten av implantater hos «perioriskpasienter». Han viser til undersøkelser omkring tap av implantater, samt en del kliniske eksempler, og konkluderer med at pasienter med periodontittrisiko generelt oppviser større risiko for periimplantitt og tap av implantater enn gjennomsnittet. De er vel så godt tjent med å beholde sine egne periobehandlede tenner, er forfatterens konklusjon.

Om nikkellergi skriver Arne Høsten og Nils Jacobsen at hud kan oppvise sterkere tidlige reaksjoner på nikkel enn munnslimhinnen. Bruk av nikkel-frie legeringer intraoralt, og i hvert fall legeringer der frigjøring av nikkel er dokumentert minimal, anbefales sterkt i en tid med mye piercing og nikkellergiske reaksjoner.

Hudallergi og irritasjoner fra dentale materialer og resiner registreres ikke så sjelden hos tannhelsepersonell. E. Christian Munksgaard gir en oversiktlig beskrivelse av irritasjoner, reaksjoner og agens, og vurderer hanskematerialer og deres gjennomtrengelighet for resin. Samtidig ser han på hanskematerialenes egne allergene proteiner. Et interessant aspekt er at forskjellen i gjennomtrengelighet mellom latex og nitril utjevnes dramatisk ved nærvær av løsemidler, som enkelte adhesiver inneholder.

Lasse A. Skoglund gir en jordnær gjennomgang av lokalanestetika og nye metoder og materialer og deres muligheter og feilkilder. Konklusjonen er at ingen teknikk kan garantere 100 % tilslag, at det er viktig å beherske de metodene som er tilgjengelige, og at man bør ha tid nok til rådighet.

Hanna Strømme Koppang og Pål Barkvoll slår et slag for biopsier i odontologisk praksis, og minner oss om vårt ansvar for god patologisk diagnostikk. Det tas nok for få biopsier, og artikkelen er en meget klar veileder i fremgangsmåter og rutiner, både for dem som kanskje er i tvil, og for dem som utfører dette ofte.

Ingegerd Mejares artikkel om hyppighet av bitewingskontroller hos barn og ungdom tar for seg balansen mellom individuelle behov og forlengede intervaller. Forfatteren angir fire «nøkkelaldrer» da bitewingopptak bør vurderes, og begrunner valgene med faser i vekst og utvikling. Det konkluderes med at bitewingsintervaller må være indvidrelaterte så langt det er mulig.

I en kort artikkel av Hilde Nordgarden kan vi lese om tannagenesier, deres hyppighet, etiologi og symptomer. Det er viktig å kunne skille mellom tilfeldige og syndromrelaterte agenesier av hensyn til behandlingsprognosen.

Klinisk barnetannpleie møter klinisk barnepsykologi i Gunilla Klingberg og Kristina Arnrup's vurdering av problempasienter blant barn. Man antar at ca. 20 % av barn og ungdom i de nordiske landene oppviser behandlingsmessige problemer. Det kan redusere deres tannhelse senere i livet, og artikkelen diskuterer mulige årsaker og konsekvenser. Diagnoser og strategier for å unngå utvikling av psykologiske problemer hos barn diskuteres, og konklusjonen er en anbefaling av bedre samarbeid mellom tannlege og barnepsykolog. Hvilken form dette skal ha, ser denne anmelderen som et godt diskusjonsemne.

Artikkelen om etsebroer er en rent klinisk artikkel med beskrivelse av diverse resin- og komposittfestede broer uten fullkronepreparering. Forutsetninger for god prognose vurderes, likeledes antatt varighet. Forfatterne Flemming Isidor, Klaus Gotfredsen og Rie Stokholm verken fraråder eller anbefaler, men konklusjonen viser et begrenset bruksområde.

Termoplastiske rotfyltingsmaterialer er et 40 år gammelt alternativ til kald lateralkondensering, et alternativ som hele tiden er forsøkt forbedret, skriver Preben Hørsted Bindslev. Hensikten er å få oppvarmet rotfyltingsmateriale til å fylle ut alle ujevnheter i en manipulert kanal. Riktig utført kan den gi en tettere fylling, men også apikale over-skudd. Klinisk dokumentasjon er sparsom, men nye materialer kan vise seg interessante på sikt.

Ejvind Budtz-Jørgensens artikkel om tyggefunksjon og ernæring hos eldre trekker den triste konklusjon at så lenge eldre bor hjemme og har tilnærmet normal funksjon, er inntak av kalorier, proteiner og vitaminer stort sett tilfredsstillende. Dessverre lider eldre i institusjon ofte av under- og feilernæring. Det fokuseres derfor på betydningen av å opprettholde en tilfredsstillende bittfunksjon for denne gruppen. Denne anmelders erfaringer tilsier at mange andre faktorer også inngår i begrepet eldres livskvalitet i institusjon.

Til slutt skriver Marianne Engberg om «Den patientcentrerede konsultationsmetode» hos leger, som hun mener tannleger også bør benytte seg av. På norsk blir dette «helhetskonsultasjon» der alle sider av pasientens helsetilstand, ønsker og behov ses i sammenheng. Gjennom åpne spørsmål kan man la pasienten gi langt flere opplysninger enn standard anamnese kan gi. Fulgt opp med klinisk undersøkelse har man langt på vei fått grunnlag for en tilpasset behandlingsplan, og antagelig fått med seg pasientens forståelse og velvilje samtidig.

Boken som helhet har god faglig spennvidde og beskriver fagområder som stadig er underveis. Den inneholder en blanding av kliniske og teoretiske aspekter, og flere artikler minner oss nok en gang om at vår nysgjerrighet skal drive oss videre, og at nye sannheter er synsing inntil de er signifikant dokumentert. Vi lever i en spennende verden.

Boken anbefales hermed.

Airil Jul Nilsen.

København: Munksgaard Danmark; 2005. 224 sider, ISBN 87-628-0531-2.

H.P. Mueller:
Periodontology. The Essentials

Målgruppen beskrives å være alt fra tannpleierstudenter og tannlegestudenter til praktiserende tannleger og periodontister. Boken skal, ifølge forordet skrevet av Thomas M. Hassell, fun-

gere som et kompendium eller en håndbok som igjen skal være «no-nonsense, but up-to-date answer to a practical clinical question». Boken er delt inn i tre hoveddeler hvorav

første del «Background» inneholder seks kapitler som omfatter anatomi og fysiologi, mikrobiologi, patogenese (immunologi), epidemiologi, profylakse og klassifisering av periodontale sykdommer.

Neste hoveddel har overskriften «Diagnosis» og inneholder to kapitler som omhandler periodontal diagnose og generelle medisinske betraktninger. Siste del, «Therapy», består av fem kapitler som tar for seg alle aspekter ved temaet behandling, inkludert medikamentell behandling. Her beskrives og diskuteres alt fra forskjellige børsteteknikker, instrumenter etc. til forskjellige operasjonsteknikker, regenerasjonsbehandling og mucogingival kirurgi.

Boken synes greit og logisk oppbygget og er en pocketutgave i A-5-format med mange gode tegninger og illustrasjoner. Til tross for at boken ikke inneholder mer enn ca. 180 sider, er den til tider nokså detaljert.

Konklusjon: Boken utgir seg ikke for å være en grundig og vitenskaplig lærebok, men den er absolutt ikke i «ukebladsjangeren». Den er både hendig og grundig og inneholder en del oppdaterte referanser, og samtidig diskuteres holdbarheten av en del påstander eller «sannheter». Dette er en bok som absolutt kan anbefales til alle som interesserer seg for faget periodonti.

Anne Merete Aass

Stuttgart: Georg Thieme Verlag; 2004, 188 sider, 241 illustrasjoner, 33 tabeller. ISBN 3-13-138371-2.